

І.Л. ЛЕОНІДОВ, к.е.н., доцент,
Національна металургійна академія України

ІНСТИТУЦІЙНІ АСПЕКТИ ПРИВЛАСНЕННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПРОДУКТУ

Вирішення інституціональних проблем ефективної держави в значній мірі визначається спроможністю доповнювати ринковий механізм при адаптуванні інституціонального порядку реалізації інтересів привласнення інтелектуального продукту. Послідовність адаптування постає утворенням альтернативних напрямів зазначеного інституціонального порядку. Про пізнання різноманіття напрямів свідчать дослідження ролі й місця держави (В.Геєць, В.Дементьєв, В.Тарасевич, М.Делягін, В.Тамбовцев [1; 2; 3] та ін.), процесів адаптування (А.Гриценко, К.Полань, А.Шлезінгер [4; 5] та ін.), партнерства держави й приватного сектору (В.Варнавський, М. Дерябина, Т.Артемова [6; 7]) тощо. Окрім цього, хронологія таких альтернатив сприяє висвітленню еволюції інституціонального порядку реалізації інтересів привласнення (за допомогою еволюційного методу) та пошуку напрямку, адекватного умовам трансформаційної економіки України.

Початковий момент відмічених поступів відзначився домінуванням інституту ринку. Специфіка вектору реалізації інтересів привласнення інтелектуального продукту інститутом ринку виявлялася різними школами економічної думки. Основи класифікації поступів такого привласнення започатковані представниками класичної традиції. У відповідності з нею привласнення, спрямоване інститутом ринку, як обмін між людьми, є позаісторичним. Напрямок його еволюції періодизувався, переважно, у просторі – як місце, площа, територія тощо. Властиве такому вектору звужене трактування реалізації інтересів привласнення в рамках певного простору наштовхувалося на територіальне обмеження і не пояснювало історичних особливостей становлення інституту ринку, наприклад, у різних за масштабами національних економіках.

Певним чином зазначені недоліки усувалися в підходах кейнсіанської течії, яка виявила реалізацію інтересів привласнення інтелектуального продукту, спрямовану інститутом ринку відносно рівнів національної економіки. Акцентування на макроекономічному функціонуванні агрегованого суб'єкта розкрило періоди становлення системи макропорядку в інституті ринку при необхідності втручання

держави. Нажаль, спрямованість привласнення інтелектуального продукту такими складовими сукупного попиту як витрати на споживання, державні й приватні інвестиції, урядові закупівлі входила у суперечність із чинниками грошового обігу та довгострокової пропозиції при втручанні держави.

Прихильники марксистського підходу долали функціональну суперечливість реалізації інтересів привласнення інтелектуального продукту інститутом ринку в напрямі його еволюції як форми товарного виробництва. Дослідження розвитку основ ринку (матеріальних, соціально-економічних) відкрило умови його самозаперечення і формування альтернатив такої спрямованості привласнення. Тотальне розповсюдження останніх в адміністративно-командній системі призвело до несприйнятливості виробництвом досягнень НТП та необхідності пошуку відновлення напрямів реалізації інтересів привласнення інтелектуального продукту інститутом ринку.

Техніко-економічні перспективи цих напрямів відкрили представники соціально-інституціональної течії економічної думки. Вектори реалізації інтересів привласнення інтелектуального продукту інститутом ринку були ув'язані з динамікою розвитку та перетворення формальних (наприклад, законів) та неформальних (скажімо, традицій, звичаїв) складових інституціональної архітектури. Однак, формою руху характерною цьому підходу суперечності між техніко-економічним інструментарієм досліджень, з одного боку, й реальними соціально-економічними процесами, з іншого, в певній мірі, лишаються пропозиції обмеженого функціонального спрямування.

Різноманітність векторів реалізації інтересів привласнення інтелектуального продукту інститутом ринку, запропонована основними течіями економічної думки, у своїй багатогранності зв'язків постає системою і являє цінний матеріал для виявлення еволюції спрямування привласнення інститутом ринку інтелектуального продукту (в т.ч. при втручанні держави), адекватної умовам трансформаційної економіки України.

© І.Л. Леонідов, 2011

Система векторів реалізації інтересів привласнення інститутом ринку інтелектуального продукту, на наш погляд, має свою координованість, еволюцію, упорядкованість і на поверхні економічних явищ проявляється через конкретні напрямки, виділення яких можливе за різними класифікаційними ознаками. Наприклад, у ендегенному координуванні (інститут ринку) за просторовим вектором виділяються поступи місця торгівлі нововведеннями на ринку товарів, місця на промислових ярмарках, в цілому будь-який район торгівлі нововведеннями; за сферами купівлі-продажу – сфера обміну, сфера обігу; за чисельністю суб'єктів виділяють такі етапи, як дуо-, полі-суб'єктний, суспільний; за напрямком становлення зв'язків – система прямих і обернених зв'язків, самостійна підсистема у функціонуючій соціально-економічній системі відносин; у екзогенному координуванні (інститути ринку і держави) централізованим вектором виділяють поступи націоналізації, колективізації; за поліморфним критерієм – роздержавлення, приватизація, інтеграція у міжнародну систему спільної власності. Характеристики змісту зазначених та інших векторів становлення реалізації інтересів привласнення інститутом ринку інтелектуального продукту різняться відповідно умов, до яких пристосовується інституціональний порядок, породжуючи відмітні напрями і збалансованість для кожної складової цих інтересів.

Ендегенна координованість реалізації інтересів привласнення започаткувала вектор просторового становлення інституту ринку інтелектуального продукту з моменту набуття ним товарної форми, що почала обмінюватися, та обумовила відповідні поступи елементів цінового порядку.

Початковий просторовий етап інституту ринку інтелектуального продукту розглядався як місце дрібної й оптової торгівлі результатами інтелектуальної праці (наприклад, об'єкти промислової власності й інформаційні продукти [8]). Зазначене обумовлювалося наслідками періоду першої промислової революції, коли обмін нововведеннями набув первинної форми. Така реалізації інтересів привласнення упорядковувалася інститутом ринку переважно на ярмарках і виставках, де випадковим чином з'являлися продавець і покупець нововведень, та відбувалося стихійне ціноутворення без будь-яких попередніх домовленостей і регулярності купівельних угод з інтелектуальним продуктом. Ринкове ціноутворення спочатку

охоплювало лише частину інтелектуального продукту – науково-технічні розробки, а прикладні дослідження разом із фундаментальними відносилися до "неринкової науки", через не створення ринкового продукту [9].

З розвитком ремесла, промисловості, міст, торгівлі, реалізація інтересів привласнення інститутом ринку в інноваційній сфері утворюється наступний просторовий етап. За інститутом ринку закріплюються визначені місця на промислових ярмарках, виставках, спеціально присвячених інноваціям будь-якої галузі промисловості. Порядок ціноутворення форм інтелектуального продукту поширювався на такі результати прикладних досліджень, як ноу-хау чи патенти в силу їх товарності, тобто наявності вартості, споживчої вартості, мінової вартості на основі оцінки витрат і очікуваного прибутку.

У міру поглиблення суспільного поділу праці, розвитку товарного виробництва формується поверхневий просторовий етап реалізації інтересів привласнення інститутом ринку інтелектуального продукту. Під цим інститутом починають розуміти не будь-яку площадку на виставці чи ярмарку, а в цілому певний район, де відносини покупців і продавців вирівнюються цінами. Нажаль, такий просторовий порядок ціноутворення інституту ринку інтелектуального продукту виявив неспроможність адаптуватися до умов недовомленості між покупцем, продавцем, коли рівноважна ціна не формується.

Зміна порядку обумовилася розвитком суспільного виробництва, НТП, коли шляхи реалізації інтересів привласнення інститутом ринку інтелектуального продукту відзначаються за сферами господарювання, де попит спонукає виробників до прискорення виробництва нової продукції, економії часу, раціонального використання обмежених ресурсів тощо.

Початковий "сферичний" етап реалізації інтересів привласнення інститутом ринку інтелектуального продукту постав обмінним, як система товарного обміну новими продуктами [10]; сукупність організаційно-економічних відносин, що виникають у процесі обміну результатами інноваційної діяльності й узгодження інтересів його учасників за цінами, термінами і масштабами обміну [11]; система економічних відносин купівлі-продажу інновацій-товарів [12]; умови реалізації нових товарів [13] та ін. Етап охарактеризував стан інституту ринку з моменту, коли склалися умови кон'юнктурної реалізації нових товарів,

як процес їх руху, а також відносин, у які вступають суб'єкти інновацій при такому обміні тощо. Товарний обмін сприяв розвитку організаційних форм торгівлі інноваціями (як дій постачальників і посередників для здійснення актів купівлі-продажу нововведень), діяльності з формалізації торговельних угод з інтелектуальним продуктом (реєстрація купівлі і продажів, звіти про виконання таких угод), торгових послуг основних (визначення купівельного попиту, товарних джерел, реклами, організації різних виставок, укладання господарських договорів, разових угод, показу товарів, надання кваліфікованої консультації) і додаткових (послуги, пов'язані із продовженням процесу виробництва /транспортування, пакування, збереження тощо/, фінансової і кредитної системи /страхування інноваційних ризиків, ризиків наукового обладнання, венчурного фінансування інвестицій, кредитування інноваційних проектів/) тощо.

З подальшим розвитком товарного обміну, товарно-грошових відносин виникають ринки купівлі-продажу нововведень у часі і просторі у формі торгових баз, і формується така структура суспільного виробництва як сфера обігу. Відповідно інститут ринку інтелектуального продукту починає розумітися як форма товарного й товарно-грошового обміну (обігу) [14; 15; 9; 16]. Товарний обіг, здійснюється за допомогою грошей на основі взаємної вигоди, еквівалентності, добровільної угоди учасників єдиного процесу, де інтелектуальний продукт стає не тільки товаром, але і капіталом, призначеним для вкладення в інноваційну сферу, в тому числі сучасний ринок цінних паперів при венчурному фінансуванні нововведень.

Обіговий етап становлення реалізації інтересів привласнення інститутом ринку інтелектуального продукту відзначився розширенням його кон'юнктури, шляхом виникнення форм (реальної, фіктивної) інноваційного капіталу, в складі інтелектуального, людського, торгового, промислового, фінансового елементів. Інтелектуальний капітал формується на основі капіталізації вартості інтелектуального продукту на основі патентів і ліцензій. Людський капітал ґрунтується на капіталізації трудового досвіду створення, поширення, впровадження і споживання нововведень, досвіді управління й організації інноваційного процесу. Торговий капітал базується на нових торгових послугах з просування нововведень до їх кінцевих споживачів. Промисловий капітал формується на основі впровадження і вироб-

ничого використання нової техніки і технології. Фінансовий капітал виникає на основі інтеграції промислового акціонерного і банківського капіталів усередині інноваційних консорціумів, фінансово-промислових груп.

Вектор реалізації інтересів привласнення інститутом ринку інтелектуального продукту відносно його учасників сприяв визначенню поступів розвитку суб'єктів ринкових відносин. В них адаптується конкурентний інституціональний порядок на дуо-, полі-суб'єктному й суспільному етапах. У властивих їм напрямках суперництва серед виробниками й споживачами відновлюються пропорції між обсягом, мінливістю потреб у інтелектуальному продукті як товарі та обсягом, динамікою його виробництва.

На дуо-суб'єктному етапі реалізація інтересів привласнення інститутом ринку інтелектуального продукту розкривалася крізь призму змагання між сукупністю покупців і продавців нововведень, що вступають в тісні ділові відносини. Наприклад, як сукупність виробників нової науково-технічної продукції і її споживачів, що укладають угоди з нововведеннями-товарами [17]; сукупність покупців і продавців, що укладають угоди з новими товарами [18]; форми економічних відносин між власником інтелектуальної власності і покупцем права володіння, користування і розпорядження, в результаті яких відбуваються еквівалентний обмін платоспроможного попиту покупців на споживчу цінність, втілену в науково-технічні продукти [19] тощо.

Охоплення такою боротьбою ширшого кола суб'єктів (виробників, споживачів, посередників тощо) відносин виробництва, розподілу, споживання нововведень в сфері обігу виявило полі-суб'єктний етап реалізації інтересів привласнення інститутом ринку інтелектуального продукту. Етап відобразив конкурентні відносини серед покупцями, продавцями нововведень та торговими посередниками руху нових товарів.

Суспільно-суб'єктний етап реалізації інтересів привласнення інститутом ринку інтелектуального продукту розширює його конкурентне розуміння як елемента відтворення сукупного суспільного продукту, як форми реалізації, руху основних складових частин цього продукту. У результаті з'являються визначення таких характеристик інституту ринку інтелектуального продукту, як "сукупність економічних відносин, за допомогою яких здійснюється обіг нового суспільного продукту в товарно-

грошовій формі" [20], чи сфери реалізації частини нового сукупного суспільного продукту, у якій виявляються властиві даному суспільному способу виробництва економічні відносини з приводу виробництва і споживання інновацій [21] тощо.

Усупільнення обміну (обігу) товарів спрямувало реалізацію інтересів привласнення інститутом ринку через систему горизонтальних та вертикальних зв'язків. З її розвитком адаптується рівноважний інституціональний порядок. Він відзначається ув'язкою інтересів привласнення в економіці як єдиній цілості (інституціональній матриці).

Зв'язковий етап почав віддзеркалювати балансування інтересів привласнення інститутом ринку інтелектуального продукту в системі зв'язків між суб'єктами інтелектуальної діяльності (дослідниками, розробниками і промисловцями, підприємцями, споживачами) [22]. Такі господарські зв'язки, в процесі реалізації інтересів привласнення, проявилися як прямі (дослідник-розробник-ринок-споживач) та зворотні (споживач-ринок-розробник-дослідник). Збалансованість реалізації інтересів привласнення стає умовою ефективності економічної системи, а деформації викликають глибокі диспропорції, всеохоплюючий дефіцит інтелектуального продукту і успішних вкладень. Наприклад, інтелектуальний продукт через не впровадження, не успішне впровадження втрачає роль рушійної сили економічного розвитку.

Наступний етап зв'язків відзначився розумінням рівноважної реалізації інтересів привласнення інститутом ринку інтелектуального продукту як системи економічних відносин покупців і продавців нововведень [23;24]. Така реалізації інтересів привласнення вже не обмежується прямими й зворотними зв'язками суб'єктів інтелектуальної діяльності, а охоплює різноманітність соціально-економічних (власності, виробництва, розподілу, споживання тощо) та організаційно-економічні відносин (спеціалізації, кооперування та ін.), що дає підстави розглядати інститут ринку інтелектуального продукту у функціонуючій соціально-економічній системі як самостійну підсистему. Питома вага останньої характеризує особливість типології економічної системи. Наприклад, якщо переважає інститут ринку інтелектуального продукту, то система – постіндустріальна і ринкова; якщо здійснюється функціонування інституту тотального державного розподілу інтелектуального продукту, то система – адміністративно-командна.

Результатом становлення ендogenousного координування реалізації інтересів привласнення інститутом ринку інтелектуального продукту є оформлення його функцій. Інтегруюча функція об'єднує сфери виробництва (виробників), споживання (споживачів), а також торговців-посередників із науковими дослідженнями й розробками, у загальний процес активного обміну нововведеннями. Регулююча функція припускає прогресивний вплив інституту ринку інтелектуального продукту на всі сфери господарювання, забезпечує узгодження виробництва і споживання нововведень у структурі асортименту; збалансованість попиту та пропозиції за ціною, обсягом і структурою; інтеграційних процесів в економіці на оновленому науково-технічному рівні. Стимулююча функція спонукає виробників створювати новий інтелектуальний продукт з найменшими витратами і отримувати дохід, шляхом стимулювання науково-технічного прогресу, інтенсифікації виробництва і ефективного функціонування всієї економіки. У ціноутворюючій функції інститут ринку встановлює ціннісні еквіваленти для обміну новими товарами через зіставлення індивідуальних витрат праці на виробництво нового інтелектуального продукту як товару із суспільним еталоном, тобто порівняння затрат і результатів, виявлення цінності нового товару за допомогою визначення не тільки кількості витраченої праці, але й корисності. Контролююча функція інституту ринку інтелектуального продукту виконує роль головного ревізора кінцевих результатів виробництва і споживання наукових і науково-технічних робіт, з погляду відповідності новим потребам покупців кількості і якості нових товарів та послуг. Посередницька функція забезпечує зустріч економічно відосблених виробників і споживачів нововведень, сприяє обміну інтелектуальним продуктом як результатом наукових і науково-технічних робіт, визначенню взаємної вигідності певного економічного й технічного зв'язку між учасниками інноваційної діяльності, відбору оптимального продавця і постачальника та найбільш платоспроможного покупця. Інформаційна функція забезпечує учасників інституту ринку інтелектуального продукту через постійно змінні ціни, процентні ставки на кредити тощо, узагальненими даними про попит та пропозицію на нові товари, умови реалізації нових товарів і послуг та ін. Функція економічності примушує до скорочення витрат обігу в сфері споживання нововведень (витрат покупців на придбання нових товарів) і встановлення балансу нового попиту

населення з заробітною платою.

Екзогенна координованість реалізації інтересів привласнення інституту ринку інтелектуального продукту започаткувала централізований вектор. Його історична обумовленість базувалася на державній власності на більшості підприємств, які реалізували відповідні інтереси привласнення на базі директив (усі рішення про виробництво, розподіл, обмін і споживання інтелектуальних благ і послуг у суспільстві приймалися державою). Наприклад, у єдиному народногосподарському комплексі СРСР і економіці України, як його частині, реалізувалися інтереси привласнення відповідно узурпованій державній власності на засоби виробництва. Спеціалізація, кооперування, концентрація виробництва не створювали основи для розвитку загальнонародної власності та властивих їй інтересів привласнення. Останні через товарно-грошові відносини реалізувалися, головним чином, у таких інститутах, як підпорядкований і деформований директивним плануванням механізм госпрозрахунку, колгоспний ринок і "тіньова економіка", які прогресували у міру саморуйнування централізовано-планової системи.

У такій екзогенній спрямованості етап націоналізації передбачав перехід підприємств, у т.ч. й інтелектуального виробництва, з приватної власності осіб чи їх об'єднань до власності держави. Повнота реалізації інтересів привласнення визначалася у виділенні їх складових діалектикою методів і цілей етапу. Наприклад, за сприяння реалізації певної складової цих інтересів виділилися методи: повного викупу (владні інтереси), часткового викупу (управлінські інтереси), експропріації (творчо-трудові інтереси). Централізований вектор намагався координувати ті галузі виробництва, в яких ведення господарства на основі колективної або приватної власності неефективно реалізувало інтереси привласнення держави.

Етап колективізації централізував реалізацію інтересів привласнення в процесі об'єднання одноосібних форм господарювання у колективні. Кооперування останніх ґрунтувалося на колективній власності на засоби і результати виробництва, колективній праці. Централізований вектор робив спроби координувати повноту реалізації інтересів привласнення через ефект масштабу, підпорядкування державними формам господарювання колективних тощо.

Властиві етапам націоналізації та колективізації диспропорційна реалізація (директив-

но-регламентована) складових інтересів привласнення, у т.ч. й інтелектуального продукту, виявилася у штучному обмеженні кола її суб'єктів адміністративно-управлінським персоналом, у переважно екстенсивному русі економіки та її несприйнятливості до досягнень науково-технічного прогресу, що призвело до кризи відтворення виробничих відносин взагалі.

Формування інноваційного стратегічного розвитку економіки України обумовила спрямованість становлення реалізації інтересів привласнення інституту ринку інтелектуального продукту через поліморфізм його розповсюджувачів в процесі господарського трансформування.

Початковий етап поліморфного становлення інституту ринку сприяв відновленню реалізації інтересів привласнення інтелектуального продукту через "творче руйнування" догматичних економічних відносин більш прогресивними. Було залучено комплекс заходів, спрямованих на усунення монополії державної власності (у т.ч. й на інтелектуальний продукт), скорочення державного сектору для утворення багатоукладності економіки через оренду, корпоратизацію тощо. Прикладом цього є ринкові трансформації 90-х рр. ХХ ст. адміністративно-командної системи в Україні, несприйнятливої до НТП.

Етап формування інституту ринку інтелектуального продукту ознаменувався процесом переходу економічних форм власності в приватну шляхом безкоштовної передачі держмайна або його продажу. Перехідна економіка породила умови кристалізації складових інтересів привласнення: творчо-трудових (сертифікатна комерціалізація), управлінських (грошова комерціалізація), владних (концентрація індивідуалізованого інтелектуального продукту).

Етап розвитку вітчизняного інституту ринку інтелектуального продукту відзначився інтеграцією в систему міжнародного товарного виробництва і спільної власності. Ринкова економіка України починає забезпечувати реалізацію кожної складової інтересів привласнення інтелектуального продукту на загальносвітовому рівні господарювання в формах патентів, ліцензій, ноу-хау.

Становлення екзогенного координування векторів реалізації складових інтересів привласнення інституту ринку інтелектуального продукту відзначається спрямуванням на кристалізацію його рис: самостійність і рівноправність усіх форм власності й господарювання;

економічна незалежність суб'єктів господарювання, їх економічна свобода та рівність з усіх питань господарювання; ціноутворення на основі взаємодії попиту й пропозиції; доступність імовірної інформації тощо.

Розглянуті напрями становлення свідчать про різні ступені в історичному процесі розвитку реалізації інтересів привласнення інститутом ринку інтелектуального продукту в інституціональній матриці і розкривають різні його грані. Результати розгляду векторів становлення реалізації інтересів привласнення інститутом ринку інтелектуального продукту за різними класифікаційними ознаками, умовами, етапами, їх типовими характеристиками наведено в табл. 1. У будь-якій інституціональній матриці інститут ринку інтелектуального продукту виконує певне призначення, адекватно якому адаптуються вектори становлення його порядку. Вирішення завдань трансформаційних процесів у вітчизняній економіці актуалізує, серед останніх, саме інституціональний порядок з інверсійними характеристиками. Господарські перетворення впливають на погодження складових інтересів привласнення інтелектуального продукту, визначаючи сфери їх найповнішої реалізації, в кожній з яких ув'язка інтересів обумовлює залучення необхідних факторів виробництва та способи їх поєднання, а адекватна реалізація цих інтересів передбачає регулюючу взаємодію інститутів ринку, громадськості та держави.

льній матриці інститут ринку інтелектуального продукту виконує певне призначення, адекватно якому адаптуються вектори становлення його порядку. Вирішення завдань трансформаційних процесів у вітчизняній економіці актуалізує, серед останніх, саме інституціональний порядок з інверсійними характеристиками. Господарські перетворення впливають на погодження складових інтересів привласнення інтелектуального продукту, визначаючи сфери їх найповнішої реалізації, в кожній з яких ув'язка інтересів обумовлює залучення необхідних факторів виробництва та способи їх поєднання, а адекватна реалізація цих інтересів передбачає регулюючу взаємодію інститутів ринку, громадськості та держави.

Таблиця 1

Еволюція інституціонального порядку реалізації інтересів привласнення інтелектуального продукту в Україні

критерій поступів	умови привласнення інтелектуального продукту	етапи адаптації інституціонального порядку	тип інституціонального порядку
ендогенна координованість (інститут ринку)			
просторовий	набуття товарної форми	місце торгівлі нововведеннями на ринку товарів, місце на промислових ярмарках, в цілому як будь-який район	ціновий
сферичний	усталення обміну	сфера обміну, сфера обігу	кон'юнктурний
учасників	урізноманітнення суб'єктів ринку	дуо-, полі- суб'єктний, суспільний	конкурентний
зв'язків	усуспільнення обміну (обігу)	сукупність прямих і обернених зв'язків, підсистема соціально-економічних і організаційних відносин	рівноважний
екзогенна координованість (інститути держави і ринку)			
централізований	тотальний державний розподіл	націоналізація, колективізація	усуспільнений
поліморфний	формування економіки, сприйнятливої до НТП	роздержавлення, приватизація, інтеграція у міжнародну систему спільної власності	інверсійний

Література

1. Геєць В. Реалії і оцінки ролі в ринковій трансформації економіки України // Концепція і модель економічного розвитку для України. – К.: Українські пропілеї, 2001. – 345 с.
 2. Делягин М. Государственное управление: проблемы и перспективы // Проблемы теории и практики управления. – 2008. – № 3. – С.48-60.

3. Тамбовцев В.Л. Государство и переходная экономика: пределы управляемости. – М.: Наука, 2007. 356 с.
 4. Поланьи К. Великая трансформация: политические и экономические истоки нашего времени. – СПб: Алетейна, 2002, – 320 с.
 5. Шлезингер-младший А.М. Циклы американской истории. – М.: Наука, 1992. – 512 с.
 6. Дерябина М. Государственно-частное

партнерство: теория и практика // Вопросы экономики. –2008. –№ 8. – С. 61-77.

7. Артемова Т.И. Институт государственно-частного партнерства: мировой опыт и реалии Украины // Научные труды Донецкого национального технического университета. Серия: экономическая. Выпуск 38-2. -Донецк, ДонНТУ, -2010. -С.110-117.

8. Ковалев Г.Д. Основы инновационного менеджмента. –М.: ЮНИТИ-ДАНА, 1999, – 208 с.

9. Власова А.М., Краснокутська Н.В. Инновационный менеджмент. –К.: КНЕУ, 1997, –92 с.

10. Уткин Э.А., Морозова Н.И., Морозова Г.И. Инновационный менеджмент. –М., 1996. – 289 с.

11. Кокурин Д.И. Инновационная деятельность. –М.: Экзамен, 2001, –576 с.

12. Морозов Ю.П. Инновационный менеджмент. –М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2000, –446 с.

13. Рожен А. Бизнес – инкубаторы, технопарки или что-то еще? // Зеркало недели. – 17 декабря 2002. –С. 14.

14. Бажал Ю.М. Влияние инновационной политики на модель социально-экономического развития Украины // Доклады XVI-го Киевского симпозиума по науковедению и научно-техническому прогнозированию. –К., 1994.

15. Бузни А.Н. Инновационная стратегия в научных организациях. –К.: Нива, 1998, –167 с.

16. Дорофиев В.В. Управление научно-техническим потенциалом региона (организационно-информационные аспекты). –К.:

УкрИНТЭИ, 1995, –216 с.

17. Медынский В.Г., Ильдеменов С.В. Реинжиниринг инновационного предпринимательства. –М.: Экономика, 1999. –423 с.

18. Пересада А.А. Инвестиционный процесс в Україні. –К.: Лібра, 1998. – 390 с.

19. Патон Б.Е. Инновационный шлях розвитку економіки України. / Україна на порозі XXI століття: уроки реформ та стратегія розвитку // Матеріали наукової конференції. –К.: НТУУ КПІ, 2001. – С. 61-64.

20. Добров Г.М., Молдованов М.И. Повышение эффективности внедрения научно-технических программ. –К.: Техніка, 1987. – 198 с.

21. Порев С.М. Инновационный підхід: теорія і практика // Наука та наукознавство. –1998. –№ 2. –С. 61-69.

22. Теоретичний аспект аналізу інноваційних хвиль / Александров В.В., Стороженко О.А., Чеботарев В.П. –Харків: Основа, 1998. – 60 с.

23. Покропивний С.Ф., Новак А.П. Ефективність інвестиційно-інноваційної діяльності: Збірник науково-методичних матеріалів. –К.: КНЕУ, 1997. –184 с.

24. Слонімський А.А., Шкіндерова Н.В. Економічне стимулювання інноваційної активності // Наука та наукознавство. –1998. –№ 2. – С. 53-60

Статья поступила в редакцию 30.06.2011

В.В. ЛИПОВ, к.э.н., доцент, докторант,

Харьковский национальный университет имени В.Н. Каразина

МЕРА ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОЙ КОМПЛЕМЕНТАРНОСТИ

Трансформация экономической системы на постсоветском пространстве стимулировала рост интереса к теории институциональных изменений. Ученые обращаются к исследованию закономерностей их осуществления, формирования и развития институциональной архитектуры социально-экономических систем (СЭС). Внимание привлекает проблема взаимодействия между институтами, институциональной комплементарности (ИК). Среди вопросов, которые интересуют ученых – измерение ИК. Определение количественных параметров, характеризующих взаимодействие институтов, может содействовать росту эффек-

тивности политики институциональных изменений.

Уже в первой публикации М. Аоки, посвященной проблемам ИК, содержится развернутый математический аппарат, позволяющий оценить взаимосвязь институтов на рынках труда и основанных на банках финансовых системах [1]. К проблеме оценки ИК обращаются основоположники концепции множественности вариантов капитализма (КМВК) П.Холл и Д. Соскис [2]. Для её оценки на уровне макроэкономики авторы рассчитывают индексы, связывающие различные показатели

© В.В. Липов, 2011

.....
<http://www.donntu.edu.ua/> «Библиотека»/ «Информационные ресурсы»

<http://www.instud.org>, http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Npdntu_ekon/